

Kohtuasi C-352/21

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

28. mai 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Østre Landsret (Taani)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

27. aprill 2021

Apellandid:

A1

A2

Vastustajad:

I

**ØSTRE LANDSRET
PROTOKOLL**

27. aprill 2021 [...]

A1

ja

A2

[...]

vs.

I

[...]

Kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELTL“) artikli 267 teise lõiguga ning pärast osalistega konsulteerimist otsustas Østre Landsret (idapiirkonna apellatsioonikohus, Taani) taotleda Euroopa Liidu Kohtult eelotsust Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (Brüsseli I määrus) artikli 15 punkti 5 ja artikli 16 punkti 5 tähenduse ja tõlgendamise kohta.

Østre Landsreti menetluses olevas kohtuasjas on tõusetunud küsimus, kas kindlustusvõtja suhtes saab rakendada kindlustuslepingus sisalduvat kohtualluvuse klauslit, mille kohaselt tuleb pöörduda kindlustusseltsi asukohariigi – Madalmaade – kohtute poole. Selles paneb kahtlema Brüsseli I määruse artikli 16 punkti 1 alapunkti a ja punkti 5 kohaldamisala, arvestades Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II direktiiv) I lisa A osa kindlustusliigi 6 all suurte riskide kohta sätestatud. Küsimus on selles, kas Brüsseli I määruse artikli 16 punkti 5 tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab ka kaubanduslikul eesmärgil mittekasutatavate lõbusõidulaevade kere kindlustust, mis tähendab, et kindlustusandja ja tarbijast kindlustusvõtja saavad enne vaidluse tekkimist sõlmida kehtiva kohtualluvuse kokkuleppe.

A. Asjaolud

1. 15. oktoobril 2013 ostsid Taani residentidest apellandid **A1** ja **A2** pärast ülevaatast Madalmaades Ijmudenis asuvalt edasimüüjalt kasutatud purjeka Nautor Swan 48. 15. oktoobril 2013 poolte vahel sõlmitud ostu-müügilepingu järgi oli ostuhind 315 000 eurot (EUR) ja purjeka omandiõigus läks üle 1. novembril 2013.
2. 1. novembrist 2013 hakkas kehtima ka vastutus- ja kerekindlustusleping, mille apellandid olid sõlminud vastustajaks oleva kindlustusseltsiga **I**, mille registrijärgseks asukohaks olid Madalmaad.
3. Kindlustusseltsi jahtlaeva kindlustusavalduse vormil märkisid apellandid, et purjeka kodusadamaks saab Helsingør Nordhavn Taanis ning tegid punkti 13 muu hulgas järgmised märked:
  - „a. Kas laeva kasutatakse üksnes isiklikul otstarbel ja lõbusõiduks? – x jah
  - b. Kas laev antakse üürile või prahitakse? – x ei“
4. Poliisil, mille apellandid kindlustusseltsilt said, viidati kindlustustingimustele PLV 2010. Nende punktides 1.7.5 ja 1.7.6 on sätestatud järgmine:

„Pretensioonid

1.7.5 Kõikide vahendusteenust ning lepingu sõlmimist ja täitmist käsitlevate pretensioonide ja vaidlustega võib kõigepealt pöörduda I BV pretensioonide lahendaja poole. Kui kindlustusvõtja ei ole rahul viimase seisukohaga, võib ta esitada avalduse Klachteninstituut Financiële Dienstverieningile (finantsteenuste kaebuste amet), postkast 93257, 2509AG HAAG, www.klfid.nl.

Pädev kohus

1.7.6 Kui kindlustusvõtja ei soovi kasutada punktis 1.7.5 nimetatud võimalusi või kui ta endiselt leiab, et tema pretensiooni ei ole lahendatud kohaselt, võib ta pöörduda vaidluse lahendamiseks Madalmaade pädeva kohtu poole.“

5. Apellandid hoidsid purjekat üle talve Madalmaades Ijmudenis ja seilasid koju Taani 2014. aasta kevadel.
6. 2018. aastal purjetasid apellandid Soome, kus, nagu nähtub esitatud andmetest, jooksis laev madalikule 26. mail 2018. Kui purjekas 2019. aasta kevadel kaldale toodi, et valmistada see ette eelseisvaks hooajaks, avastasid apellandid kahjustused kiilul ja kerel. 14. mail 2019 teatasid apellandid madalikule sattumisest kindlustusseltsile, kes pärast hindaja ülevaatuset keeldus avaldatud kahju hüvitamast, viidates selle olemusele.
7. Seejärel esitasid apellandid kindlustusseltsi vastu hagi oma elukohariigi kohtule Retten i Helsingørile (Helsingøri kohus) ning nõudsid, et kindlustusseltsi kohustataks hüvitama kahjustuste parandamine, mille maksumuseks oli määratud 300 000 Taani krooni (DKK). Kindlustusselts väitis, et hagi on vastuvõetamatu, kuna tema arvates kehtib selle kohta kindlustustingimustes sisalduv kohtualluvuse kokkulepe ja seetõttu tuleks see esitada Madalmaades.

B. Senine menetlus

1. Retten i Helsingør tegi esimese astme kohtuna otsuse 19. mail 2020 ning nõustus kindlustusseltsi väitega hagi vastuvõetamatuse kohta, mis tähendab, et hagi tuleb esitada Madalmaade kohtule.
2. Linnakohtus oldi ühel meelel selles, et kohtualluvuse küsimus tuleb lahendada kooskõlas Brüsseli I määruse 3. jaoga, milles käsitletakse kohtualluvust kindlustusasjade puhul.
3. Oma otsuse põhjendustes märkis Retten i Helsingør muu hulgas järgmist:

„Määruse artikli 11 lõike 1 punktis b sätestatud üldreegli järgi võivad [apellandid] põhimõtteliselt esitada hagi [vastustaja] vastu oma elukohajärgsele kohtule (Retten i Helsingørile).

Küsimus on selles, kas poolte kohtualluvuse kokkulepe on kehtiv, kuna sellisel juhul tuleb hagi esitada Madalmaade kohtule.

Käesoleval juhul on asjakohaseks sätteks Brüsseli I määruse artikli 15 punkt 5 ja selle järgi võib määruse 3. jao sätetest kõrvale kalduda niisuguse kokkuleppe alusel, mis käsitleb kindlustuslepingut, kui see leping hõlmab üht või mitut artiklis 16 nimetatud riski.

Artiklis 16 on viidatud riskid loetletud ning selle punkti 5 alusel on hõlmatud „punktidest 1–4 olenemata kõik „suured riskid“, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivis 2009/138/EÜ (kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta) (Solventsus II).“

Solventsus II direktiivi artikkel 13 sisaldab pikka loetelu mõistetest ning mõiste „suured riskid“ tähendab muu hulgas „I lisa A osa liikidesse 4, 5, 6, 7, 11 ja 12 kuuluvaid riske“ (vt artikli 13 lõige 27 punkt a).

Kõnealuse direktiivi sätted on üle võetud seadusega finantsettevõtjate kohta, mille lisa 7 kohaselt kuuluvad liiki 6: „Veesõidukid (mere-, järve- ja jõe- ning kanalilaevad): jõe- ja kanalilaevade, järvelaevade [ning] merelaevade kahjustused või kaotus“.

Loomulikust keelelisest tähendusest lähtuvalt tuleb asjaomast purjekat, mida on nii ingliskeelses müügilepingus kui ka ingliskeelses kindlustuslepingus nimetatud laevaks, käsitada liigiga 6 hõlmatud laevana.

Seda arvestades ja kooskõlas Taani finantsjärelevalveameti poolt sätestatud liigi 6 tähendusega leiab kohus, et pooltevaheline kindlustusleping hõlmab „suuri riske“. See ei lähe vastuollu ka tõsiasjaga, et kõnealune kindlustusleping on sõlmitud purjeka kohta, mis osteti 315 000 euro eest ja on kindlustatud sama summa ulatuses.

Kohus leiab, et puudub alus Brüsseli I määruse artikli 16 tõlgendamiseks [apellantide] poolt väljapakutud alternatiivsel viisil, mille kohaselt puudutab see säte tervikuna üksnes laevade kaubanduslikul eesmärgil kasutamist.

Sellest tulenevalt leiab kohus, et poolte kohtualluvuse kokkulepe on kehtiv ja seetõttu tuleb hagi esitada Madalmaade (pädevale) kohtule.“

4. Apellandid esitasid Østre Landsretile apellatsioonkaebuse, nõudes asja tagasisaatmist või alternatiivselt Østre Landsretis arutamist ning väites, et Brüsseli I määruse artikli 16 punkt 5 ei kehti kõnealuse laeva kohta, sest see on lõbusõidulaev. Seega on nende seisukoht, et hagi esitati esimeses astmes õigesti Retten i Helsingørile.

5. 12. novembri 2020. aasta määrusega otsustas Østre Landsret esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsuse küsimuse Brüsseli I määruse artikli 16 punkti 5 tõlgendamise kohta.

C. Taani normid kohtualluvuse ja kohtualluvust käsitlevate kokkulepete kohta

1. Normid kohtualluvuse ja kohtualluvust käsitlevate kokkulepete kohta on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku 22. peatükis. Käesolevas kohtuasjas omavad tähtsust §-d 244-247, mis on sõnastatud järgnevalt:

„§ 244. Kui tarbijaleping ei ole sõlmitud kaupleja tegevuskohas kohapeal, võib tarbija esitada kaupleja vastu hagi oma elukohajärgsele kohtule.

§ 245. Pooled võivad leppida kokku, millisele kohtule mitmest sarnasest tuleb hagi esitada.

Lõige 2. Tarbijalepingute puhul ei ole eelnevad kokkulepped kohtualluvuse kohta tarbijale siduvad.

[...]

§ 246. Hagid niisuguste isikute, äriühingute, seltside, eraõiguslike organisatsioonide ja muude ühenduste vastu, kelle asukoht ei ole Taanis, võib esitada Taanis, kui asi kuulub §-de 237, 238 lõike 2, 241, 242, 243 ja 245 alusel asjaomase kohtu alluvusse. Tarbijalepingute korral võib tarbija esitada hagi esimeses lauses nimetatud isikute ja ühenduste vastu oma elukohajärgsele kohtule, kui lepingu sõlmimisele eelnes konkreetne pakkumus või reklaam Taanis ja tarbija sooritas lepingu sõlmimiseks vajalikud toimingud Taanis.

[...]

§ 247. Juhtudel, mis on hõlmatud rahvusvahelise lepinguga, mis on Taani õigusesse üle võetud seadusega Brüsseli konventsiooni jm kohta või seadusega teatud välisriigis tehtud kohtuotsuste jm tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, sealhulgas nimetatud seaduste alusel antud dekreetidega, kohaldatakse selles lepingus sisalduvaid kohtualluvuse norme. See ei kehti siiski niisuguste hagide puhul, mis on esitatud §-s 246a sätestatud kohtualluvuse järgi ja millele kohaldub 10. mai 1952. aasta konventsioon merelaevade arestimis[t puudutavate sätete ühtlustamise] kohta.

[...]“

D. Liidu õiguse sätted

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (Brüsseli I määrus) põhjendused 18 ja 19 on sõnastatud järgmiselt:

„(18) Kindlustus-, tarbija- ja töölepingute puhul tuleks nõrgemat poolt kaitsta soodsamate kohtualluvuse eeskirjadega kui üldised eeskirjad.

(19) Kui tegemist ei ole kindlustus-, tarbija- või töölepinguga, mille puhul on pädeva kohtu kindlaksmääramise vabadus piiratud, tuleks austada poolte lepinguvabadust, kui käesolevas määruses sätestatud erandliku kohtualluvuse alustest ei tulene teisiti.

[...]“

2. Nimetatud määruse 3. jaos, mis käsitleb kohtualluvust kindlustusasjade puhul, on muu hulgas sätestatud:

„**Artikkel 10.** Kindlustusasjades määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao kohaselt, ilma et see piiraks artikli 6 või artikli 7 punkti 5 kohaldamist.

Artikkel 11. Kindlustusandja vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi kas:

- a) selle liikmesriigi kohtutesse, kus on tema alaline elukoht,
- b) kui tegemist on kindlustusvõtja, kindlustatu või soodustatud isiku esitatud hagiga, muus liikmesriigis hageja alalise elukoha kohtusse, või

[...]

Artikkel 15. Käesoleva jao sätetest võib kõrvale kalduda üksnes kokkuleppe alusel,

- 1) mis on sõlmitud pärast vaidluse teket;
- 2) millega võimaldatakse kindlustusvõtjal, kindlustatul või soodustatud isikul algatada menetlus käesolevas jaos nimetamata kohtutes;
- 3) mille on sõlminud kindlustusvõtja ja kindlustusandja, kelle mõlema alaline või peamine elukoht oli kokkuleppe sõlmimise ajal samas liikmesriigis, ning mille kohaselt on asja lahendamiseks pädevad kõnealuse liikmesriigi kohtud isegi juhul, kui kahjustav sündmus leiab aset välisriigis, tingimusel et selline kokkulepe ei ole vastuolus asjaomase liikmesriigi õigusega;

- 4) mis on sõlmitud kindlustusvõtjaga, kelle alaline elukoht ei ole liikmesriigis, välja arvatud juhul, kui kindlustus on kohustuslik või seotud liikmesriigis asuva kinnisasjaga, või
- 5) mis käsitleb kindlustuslepingut, kui see leping hõlmab üht või mitut artiklis 16 nimetatud riski.

Artikkel 16. Artikli 15 punktis 5 osutatud riskid on järgmised:

- 1) kahju, mis tekib:
    - a) laevadele, ranniku- või avamererajatistele või õhusõidukitele kaubanduslikel eesmärkidel kasutamiseга seotud riskist,
    - b) teel olevatele kaupadele, v.a reisijate pagas, kui vedu toimub osaliselt või täielikult nimetatud laevade või õhusõidukitega;
  - 2) vastutus, v.a reisijate kehavigastuste ja nende pagasi kaotuse või kahjustumise eest:
    - a) mis tuleneb eespool punkti 1 alapunktis a nimetatud laevade, rajatiste või õhusõidukite kasutamisest või käitamisest, ning õhusõidukite puhul niivõrd, kui võrd õhusõiduki registreerinud liikmesriigi õigus ei keela kokkuleppeid kohtualluvuse kohta selliste riskide kindlustamise puhul;
    - b) punkti 1 alapunktis b nimetatud teel oleva kauba kaotuse või selle kahjustumise eest;
  - 3) majanduslik kahju, mis on seotud punkti 1 alapunktis a nimetatud laevade, rajatiste või õhusõidukite kasutamise või käitamisega, eelkõige lasti või prahiraha kaotusega;
  - 4) punktides 1–3 nimetatud riskidega seotud risk;
  - 5) punktides 1–4 olenemata kõik „suured riskid”, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivis 2009/138/EÜ (kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta) (Solventsus II).“
3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivis 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II direktiiv) on sätestatud järgmist:

„Artikkel 2

[Reguleerimisala]

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse elukindlustus- ja kahjukindlustusandjate suhtes, mis on asutatud liikmesriigi territooriumil või mida soovitakse seal asutada.

Käesolevat direktiivi, välja arvatud IV jaotist, kohaldatakse ka edasikindlustusandjate suhtes, mis on asutatud liikmesriigi territooriumil või mida soovitakse seal asutada.

2. Kahjukindlustuse puhul kohaldatakse käesolevat direktiivi I lisa A osas sätestatud kahjukindlustuse liikidele.

[...]

Artikkel 13

[Mõisted]

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

27. „suured riskid” –

- a) I lisa A osa liikidesse 4, 5, 6, 7, 11 ja 12 kuuluvad riskid;
- b) I lisa A osa liikidesse 14 ja 15 kuuluvad riskid, kui kindlustusvõtja tegeleb kutsealaselt tootmis- või kaubandustegevusega või on mõne vaba elukutse esindaja ja riskid seonduvad sellise tegevusega;
- c) I lisa A osa liikidesse 3, 8, 9, 10, 13 ja 16 kuuluvad riskid, niivõrd kui kindlustusvõtja ületab järgmistest kriteeriumidest vähemalt kahe piirid:
  - i) bilansivarade maht: 6,2 miljonit eurot;
  - ii) netokäive nõukogu 25. juuli 1978. aasta neljanda direktiivi 78/660/EMÜ (mis põhineb asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktil g ja käsitleb teatavat liiki äriühingute raamatupidamise aastaaruandeid) tähenduses: 12,8 miljonit eurot;
  - iii) keskmine töötajate arv majandusaasta jooksul: 250.

[...]

I LISA

KAHJUKINDLUSTUSE LIIGID

A. Riskide liigitamine vastavalt kindlustusliikidele

[...]

6. Veesõidukid (mere-, järve- ja jõe- ning kanalilaevad)

Järgmiste veesõidukite kahjustused või kaotus:

- jõe- ja kanalilaevad;
- järvelaevad;
- merelaevad.“

4. Artikli 15 punkti 5 tekkeloo ja sõnastuse kohta on Schlossleri aruande – mis käsitleb konventsiooni Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta Brüsseli konventsiooniga (EÜT 1979, C 59, lk 71) – punktides 140 ja 141 märgitud järgmist:

„140. Töörühma jaoks oli ilmselt kõige keerulisem probleem Ühendkuningriigi nõue näha ette erinormid suurte riskide kindlustuse kohta. Nõue põhines arusaamal, et kindlustusvaldkonnas ei ole kohtualluvuse sätete vastuvõetavuse piiramise aluseks olev sotsiaalkaitse enam õigustatud, kui kindlustusvõtjad on mõjukad ettevõtjad. Probleemiks oli kohase eraldusjoone tõmbamine. Teise kindlustusdirektiivi üle toimuvatel kõnelustel oli juba selgunud, et kriteeriumiteks ei saa määrata abstraktseid või üldisi tegureid, nagu äriühingu kapital või käive. Ainsaks lahenduseks oli analüüsida, millist liiki kindlustuslepinguid sõlmivad tavaliselt üksnes kindlustusvõtjad, kes ei vaja sotsiaalkaitset. Sellest lähtuvalt ei saanud erisätteid ette näha tööstuskindlustusele tervikuna.

[...]

Kõikide nende asjaolude vaagimise tulemuseks on artikli 12 uues lõikes 5 sisalduv lahendus, mida täiendab artikkel 12a: põhimõtteliselt tuleb kohtualluvuse kokkuleppeid eraldi käsitada veetranspordi kindlustuses ja mõnes lennukindlustuse valdkonnas.

[...]

Vältimaks raskusi ja erisusi tõlgendamisel tuli koostada loetelu poliiside liikidest, millele laiendatakse kohtualluvuse kokkulepete lubatavust. Mõte viidata sel eesmärgil nõukogu 24. juuli 1973. aasta esimese direktiivi (73/239/EMÜ) lisas olevale kindlustusliikide loetelule osutus ebasobivaks. Seal kasutatud liigituses on võetud arvesse riigi kindlustustegevuse haldamise nõudeid ning selle eesmärk ei olnud eraõiguslike isikute kindlustushuvide õiglane tasakaalustamine. Seega ei jäänud muud üle, kui koostada 1968. aasta konventsiooni tarbeks eraldi loetelu. Alljärgnevad märkused puudutavad koostatud loetelu ja sellesse lisamata kindlustusliike.

141. Artikli 12a lõike 1 punkt a

See säte kehtib üksnes kere kindlustuse, mitte vastutuskindlustuse kohta. Mõiste „merelaevad“ tähendab kõiki merel sõitmiseks mõeldud laevu. Siia ei kuulu mitte üksnes laevad selle sõna traditsioonilises tähenduses, vaid ka merel kasutatavad hõljuklaevad, tiiburlaevad, praamid ja lihterid. Samuti hõlmab see ujuvseadmeid, mis ei saa omal jõul liikuda, nt naftamaardlate uurimiseks ja nafta tootmiseks kasutatavaid rajatisi, mida vees liigutatakse. Rajatised, mis on ankurdatud või tuleb ankurdada kindlalt merepõhja, on igal juhul sõnaselgelt sättes nimetatud. Säte hõlmab ka ehitatavaid laevu, kuid üksnes ulatuses, milles kahju tuleneb veetranspordi riskist. See on kahju, mille on tinginud asjaolu, et laev on vees, seega mitte kahju, mis tekib kuivdakis või laevatehase töökodades.

5. Nõukogu 4. detsembri 2014. aasta otsuse kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva 30. juuni 2005. aasta Haagi konventsiooni Euroopa Liidu nimel heakskiitmise kohta (2014/887/EL) põhjendustes 2, 4 ja 7 on muu hulgas öeldud järgmist:

„(2) Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi raames 30. juunil 2005 sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva konventsiooniga (edaspidi „konventsioon“) edendatakse oluliselt poolte autonoomiat rahvusvahelistes äritehingutes ja selliste tehingutega seotud õiguslike lahenduste prognoositavust. Eelkõige tagatakse konventsiooniga pooltele vajalik õiguskindlus, et nende kohtualluvuse kokkulepet võetakse arvesse ning et valitud kohtu tehtud otsust on rahvusvahelistes asjades võimalik tunnustada ja täita.

[...]

(4) Konventsioon mõjutab kohtualluvust käsitlevaid liidu teiseid õigusakte, mis põhinevad poolte õigusel valida pädev kohus ning kõnealuses kohtus tehtud otsuste tunnustamisel ja täitmisel, eelkõige nõukogu määrust (EÜ) nr 44/2001, mis asendatakse alates 10. jaanuarist 2015 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1215/2012.

[...]

(7) Lisaks peaks liit konventsiooni heakskiitmise ajal esitama konventsiooni artikli 21 kohase deklaratsiooni selle kohta, et konventsiooni kohaldamisalast jäetakse välja kindlustuslepingud üldiselt, välja arvatud teatavad täpselt määratletud erandid. Kõnealuse deklaratsiooni eesmärk on säilitada kindlustusvõtjale, kindlustatule või kindlustusega seotud küsimustes soodustatud isikule määruse (EÜ) nr 44/2001 kohaselt ette nähtud kaitsva kohtualluvuse eeskirjad. Väljajätmine peaks piirduma sellega, mis on vajalik kindlustuslepingute nõrgemate poolte huvide kaitsmiseks. Seetõttu ei peaks see hõlmama edasikindlustuslepinguid ega suurte riskidega seotud lepinguid. Samal ajal peaks liit tegema ühepoolse deklaratsiooni, milles teatab, et ta võib hilisemas etapis konventsiooni

kohaldamisel saadud kogemustele tuginedes hinnata uuesti vajadust säilitada oma artikli 21 kohane deklaratsioon.“

6. Ühepoolses deklaratsioonis, mille Euroopa Liit esitas kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva 30. juuni 2005. aasta Haagi konventsiooni (edaspidi „konventsioon“) heakskiitmise ajal kooskõlas konventsiooni artikliga 21 ja mis moodustab nõukogu 4. detsembri 2014. aasta otsuse I lisa, on muu hulgas märgitud:

„Käesoleva deklaratsiooni (millega jäetakse konventsiooni kohaldamisalast välja teatavat liiki kindlustuslepingud) eesmärk on kaitsta teatavaid kindlustusvõtjaid, kindlustatud ja soodustatud isikuid, kes saavad ELi õiguse kohaselt erilist kaitset.

1. Euroopa Liit esitab konventsiooni artikli 21 kohase deklaratsiooni selle kohta, et ta ei kohalda konventsiooni kindlustuslepingute suhtes, kui allpool esitatud punktis 2 ei ole sätestatud teisiti.
2. Euroopa Liit kohaldab konventsiooni kindlustuslepingute suhtes järgmistel juhtudel:

[...]

- d) kui kohtualluvuse kokkulepe käsitleb kindlustuslepingut, mis hõlmab üht või mitut suure riskina käsitatavat järgmist riski:
  - i) kaubanduslikel eesmärkidel kasutamise seotud riskidest tulenev mis tahes kaotus või kahjustus järgmise puhul:
    - a) merelaevad, ranniku- või avamererajatised või jõe-, kanali- ja järvelaevad.“

E. Euroopa Liidu Kohtu praktika

1. Oma 27. veebruari 2020. aasta kohtuotsuses *Balta vs. Grifs AG* (kohtuasi C-803/18) käsitles Euroopa Kohus Brüsseli I määruse artikli 15 punkti 5 ja artikli 16 punkti 5 tõlgendamist Läti kindlustusseltsi *Balta* ja *Leedus* registreeritud turvaettevõtja *Grifs AG* vahelises kohtuvaidluses kindlustushüvitise maksmise üle. Selles kohtuasjas oli eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustanud, et põhikohtuasjas vaidluse all olev kindlustusleping hõlmas „suuri riske“ Brüsseli I määruse artikli 16 punkti 5 tähenduses. Kõnealuse kohtuotsuse punktis 37 märkis Euroopa Kohus, et on 13. juuli 2017. aasta kohtuotsuses *Assens Havn* (kohtuasi C-368/16) sedastanud, et kindlustusasjades on kohtualluvuse kokkuleppe ulatus rangelt piiratud eesmärgiga kaitsta majanduslikult nõrgemat poolt.

2. Esitatud küsimusele vastas Euroopa Kohus, et Brüsseli I määruse artikli 15 punkti 5 ja artikli 16 punkti 5 tuleb tõlgendada nii, et kohtualluvuse kokkulepe, mis on ette nähtud kindlustusvõtja ja kindlustusandja vahel sõlmitud kindlustuslepingus, mis hõlmab „suurt riski“ viimati nimetatud sätte tähenduses, ei kehti selle lepingu alusel kindlustatud isiku suhtes, kes ei ole kindlustussektori ettevõtja ega ole sellele kokkuleppele oma nõusolekut andnud ning kelle asukoht on kindlustusvõtja ja kindlustusandja omast erinevas liikmesriigis.

F. Apellantide väited

1. Apellandid väidavad, et Brüsseli I määruse artikli 16 punkt 5 hõlmab „suuri riske“ üksnes juhul, kui kahju tekib ajal, mil kindlustatud laeva kasutatakse kaubanduslikel eesmärkidel ja on põhjustatud sellega seoses.
2. Apellandid on seisukohal, et Brüsseli I määruse artikli 16 punkti 5 tõlgendus, mille kohaselt hõlmavad „suured riskid“ kõiki laevu sõltumata nende suurusest ja kasutusalaast, sealhulgas isiklikuks otstarbeks kasutatavaid lõbusõidulaevu, on vastuolus kõnealuse määruse põhjendustega 18 ja 19 ning eesmärgiga kaitsta lepingulise suhte nõrgemat poolt.
3. Seda tõlgendust toetavad ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/1629, millega kehtestatakse siseveelaevade tehnilised nõuded, artikli 3 punktides a, b, c, f ja j toodud liigitus ning 17. jaanuari 2014. aasta seaduse nr 74 laevade mehitamise kohta (Lovbekendtgørelse nr. 74 af 17. januar 2014 om skibes besætning) konsolideeritud redaktsiooni § 2 punktides 1-6 sätestatud mõisted, mis vastavad erinevat liiki laevade rahvusvahelistele määratlustele ja on sõnastatud järgnevalt:

„§ 2

Käesolevas seaduses kasutatakse alljärgnevaid termineid järgmises tähenduses:

- 1) „Kaubanduslikul eesmärgil kasutatav laev – kõik laevad peale kalalaeva ja lõbusõidulaeva.
- 2) „Reisilaev” – enam kui 12 reisijat vedav laev.
- 3) „Kaubalaev – kaubanduslikul eesmärgil kasutatav laev, mis ei ole reisilaev.
- 4) „Kalalaev – laev, mille riikkondsus on tähistatud pardatähisega.
- 5) „Lõbusõidulaev“ – laev, mida ei kasutata kaubanduslikul eesmärgil. Kahtluse korral otsustab Taani mereamet, kas laeva võib käsitada lõbusõidulaevana.

- 6) „Merelaev“ – laev, mida kasutatakse väljaspool sadamaid, jõgesid, järvi ja muid sarnaseid kaitstud vesi.“
4. Kui kindlustusliigiga 6 oleks Brüsseli I määruse artikli 16 punkti 5 alusel soovitud hõlmata ka lõbusõidulaevad, oleks neid lisas toodud loetelus liigi 6 all sõnaselgelt nimetatud. Liigi 6 kirjeldust I lisa A osas tuleb loomulikult mõista nii, et „jõe- ja kanalilaevade, järvelaevade ja merelaevade“ kahjustused või kaotus tähendab fraasi „mere-, järve- ja jõe- ning kanalilaevad“ täpsustust.
5. Nõukogu 4. detsembri 2014. aasta otsuse kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva 30. juuni 2005. aasta Haagi konventsiooni Euroopa Liidu nimel heakskiitmise kohta põhjendustest 4, 5 ja 7 tuleneb üheselt, et deklaratsioon tehti, pidades silmas määrust 44/2001 (nüüdne Brüsseli I määrus), et säilitada kindlustusvõtjat kaitsvad kohtualluvusnormid. Ühepoolse deklaratsiooni, mille Euroopa Liit esitas kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva 30. juuni 2005. aasta Haagi konventsiooni (edaspidi „konventsioon“) heakskiitmise ajal kooskõlas konventsiooni artikliga 21 ja mis moodustab nõukogu 4. detsembri 2014. aasta otsuse I lisa, punkti 2 alapunktist d võib järeldada, et suured riskid hõlmavad üksnes niisugust muu hulgas laevade kaotust või kahjustust, mis on tekkinud seoses nende kasutamiseiga kaubanduslikel eesmärkidel.

G. Vastustaja seisukoht

1. Vastustaja vaidleb vastu Retten i Helsingøri pädevusele käesolevat kohtuasja arutada.
2. Sõlmitud kindlustuslepingust tuleneb selgelt, et 2013. aastal sõlmisid pooled muu hulgas kohtualluvuse kokkuleppe ning seetõttu tuleb hagi vastustaja vastu esitada Madalmaades „Madalmaade pädevale kohtule“ (vt lepingu punkt 1.7.6).
3. Eelkõige väidab vastustaja, et apellant – ehkki ta on tarbija – sõlmis vastustajaga siduva kindlustuslepingu ja siduva kohtualluvuse kokkuleppe, mille kohaselt on pädevaks kohtuks Madalmaade kohus. Kokkulepitud kohtualluvus kehtib hoolimata Haagi konventsioonist.
4. Brüsseli I määruse artikli 11 lõike 1 punkti b järgi võib põhimõtteliselt esitada hagi vastustaja vastu apellandi elukohajärgsele kohtule ehk Retten i Helsingøri.
5. Kuid kõnealuse määruse artikli 15 kohaselt võivad kindlustuslepingu pooled sellest normist kõrvale kalduda. Seda võib artikli 15 punkti 5 alusel teha kohtualluvuse kokkuleppega, kui see hõlmab üht või mitut artiklis 16 nimetatud riski.

6. Mõiste „suured riskid“ on määratletud nõukogu direktiivi 73/239/EMÜ (direktiividega 88/357/EMÜ ja 90/618/EMÜ muudetud redaktsioonis) artikli 13 lõikes 27, mis on Taani õigusesse üle võetud viimati 28. märtsi 2015. aasta seadusega nr 308, millega muudetakse seadust finantsettevõtjate kohta (Lov nr. 308 af 28. marts 2015 om ændring af lov om finansiell virksomhed).

7. Nimetatud direktiivi artikli 13 punkti 27 alapunkti a kohaselt on suured riskid muu hulgas I lisa A osa liiki 6 kuuluvad riskid. Kindlustusliikide loetelu sisaldub ka 11. septembri 2020. aasta seaduse nr 1447 finantsettevõtjate kohta (Lov nr. 1447 af 11. september 2020 om finansiell virksomhed) lisa 7. Selles on sätestatud järgmist:

„[...]

Kindlustus – kahju

Riskide liigitamine vastavalt kindlustusliikidele

[...]

6. Veesõidukid (mere-, järve- ja jõe- ning kanalilaevad): jõe- ja kanalilaevade, järvelaevade ning merelaevade kahjustused või kaotus.

[...]“

8. Seega hõlmab kõnealune kindlustusliik veesõidukeid (mere-, järve- ja jõe- ning kanalilaevu) ulatuses, milles see on seotud jõe- ja kanalilaevade, järvelaevade ning merelaevade kahjustuste või kaotusega.

9. Tugineda võib ka Taani finantsjärelevalveameti 30. juuni 2016. aasta e-kirjale, milles on muu hulgas märgitud:

„Solventsus II direktiivi I lisa sätestatud kindlustusliik 6 võeti Taani õigusesse üle finantsettevõtjate seaduse lisa 7 punktiga 6.

Liik 6 tähendab kere kindlustust ning hõlmab laevade kasutamist seilamiseks nii kaubanduslikel kui ka isiklikel eesmärkidel.

Kere kindlustusega on vara (antud juhul laevad, paadid ja muud veesõidukid) kindlustatud kahju tekkimise, sealhulgas üldjuhul ka kaotuse vastu, näiteks varguse vms tagajärjel.“

10. Seega väidab vastustaja, et Brüsseli I määruse artiklis 16 nimetatud mõiste „suured riskid“ hõlmab vaidlusalust kere kindlustust ning seetõttu on artikli 15 punkti 5 ja artikli 16 punkti 5 alusel põhikohtuasjas käsitletava kohtualluvuse kokkuleppe sõlmimine lubatud.

11. Vastustaja vaidleb vastu väitele, mille kohaselt kohtualluvuse kokkulepe ei kehti, sest EL (ja hiljem Taani) deklareeris, et ei kavatsen kohaldada Haagi konventsiooni kindlustuslepingute suhtes, välja arvatud juhul, kui on tegemist kaubandusliku olukorraga. Seega väidab vastustaja, et Brüsseli I määrus kuulub käesolevas kohtuasjas kohaldamisele ning eespool nimetatud deklaratsioon seda ei muuda.
12. Vastustaja arvates tähendab kõnealune deklaratsioon üksnes seda, et niisugustel juhtudel ei kohaldata Haagi konventsiooni Euroopa Liidus konkreetsete asjaolude suhtes. Sellises olukorras kohaldatakse liidu enda norme.
13. Seetõttu tuleb kõnealust deklaratsiooni mõista nii, et Haagi konventsioon ei taga vastavalt liidu normidele eraõiguslikele kindlustusvõtjatele piisavat kaitset. Sel põhjusel saavad eraõiguslikud kindlustusvõtjad tugineda liidu enda normidele, sealhulgas Brüsseli I määrusele.
14. Nõukogu 4. detsembri 2014. aasta otsuse (2014/887/EL) põhjendusest 7 järeldub, et Haagi konventsioon ei kehti kahe poole vahelises kindlustusmenetluses juhul, kui vähemalt üks neist ei ole majandustegevuses osaleja, kuid mõlema suhtes kehtib liidu õigus. Sellistes menetlustes kohaldatakse Brüsseli I määrust.

H. Østre Landsreti seisukoht

1. Østre Landsret leiab, et arvestades Brüsseli I määruse artikli 16 punkti 1 alapunkti a ja punkti 5 sõnastust ning pidades silmas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II direktiiv) I lisa A osas kindlustusliigi 6 all suurte riskide kohta sätestatud ja kohtualluvuse kokkuleppeid käsitlevate normide eesmärki, tuleb kahtluse alla seada, et Brüsseli I määruse artikli 16 punkti 5 tuleb tõlgendada nii, et see säte hõlmab niisuguse lõbusõidulaeva kere kindlustust, mida ei kasutata kaubanduslikel eesmärkidel.
2. Kuna selle küsimuse selgitamist tuleb pidada käesoleva kohtuasja lahendamisel otsustavaks ja kuna kahtlused seonduvad liidu õigusnormi tõlgendamisega, peab Østre Landsret vajalikuks menetlus peatada ning esitada see küsimus Euroopa Liidu Kohtule.

Kohus määrab:

Østre Landsret palub Euroopa Liidu Kohtul vastata järgmisele eelotsuse küsimusele:

Kas Brüsseli I määruse artikli 15 punkti 5 koostoimes sama määruse artikli 16 punktiga 5 tuleb tõlgendada nii, et kaubanduslikel eesmärkidel mittekasutatava

lõbusõidulaeva kere kindlustus on hõlmatud nimetatud määruse artikli 16 punktis 5 sätestatud erandiga ning kas sellest tulenevalt on kindlustusleping, mis sisaldab kõnealuse määruse artiklis 11 sätestatud normist kõrvalekalduvat kohtualluvuse kokkulepet, kooskõlas määruse artikli 15 punktiga 5?

TÖÖDOKUMENT